

Osmanlı Devleti'nde İlk Resmî Konservatuvar Olan Dârülelhanda Derleme ve Yayım Faaliyetleri

The Compilation and The Publication Activities in Darulelhan (The First Official Conservatory in The Ottoman Empire)

Kubilay KOLUKIRIK*

ÖZET

Dârülelhan Osmanlı Devleti'nin resmî ilk konservatuvarı olup, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş süreci içerisinde kurulmuştur. Cumhuriyet dönemindeki Türk müziği ile ilgili derleme ve yayım faaliyetlerinde bu kurum önemli çalışmalar gerçekleştirmiştir. Bu makale ile Dârülelhanda yapılan derleme ve yayım faaliyetleri ortaya konulacaktır. Kurum, ülkemizde müzik yayıncılığına önemli katkılar sunmuştur. Dârülelhanda 1924 ile 1926 yılları arasında Dârülelhan Mecmuası adıyla 7 sayı yayımlanmıştır. Çalışmamızda Dârülelhan Mecmuası Osmanlı Türkçesi'nden günümüz Türkçesine çevrilerek makaleler incelenmiştir. Dârülelhanda aynı zamanda resmî ilk müzik derlemeciliği faaliyeti de gerçekleştirilmiştir. Daha önce bu konuda yeterli çalışmanın olmaması bu makalenin önemini arttırmaktadır. Çalışmamızda çeviri ve doküman analizi yöntemi kullanılmıştır.

ANAHTAR KELİMELELER

Türkiye'de resmî ilk konservatuvar, Dârülelhan, Dârülelhan Mecmuası, derleme ve yayım faaliyeti

ABSTRACT

Darulelhan was the first official conservatory in the Ottoman Empire. It was founded in the foundation process of the Republic of Turkey. This institution carried out important studies for the compilation and the publication activities related with Turkish music in the Republic Period. This article aims to analyze the compilation and the publication activities of Darulelhan.

This institution provided an important contribution to the publication of music in our country. The articles related with music were published with the name of 'Darulelhan Journal.' Between 1924 and 1926 were published 7 magazines in Darulelhan. In our study, the Daru-

* Yrd. Doç. Dr., Nevşehir Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik ve Sahne Sanatları Bölümü Öğretim Üyesi, kubilaykolukirk@gmail.com

lelhan Journal was analyzed having been translated from Ottoman Turkish to present Turkish. Besides, the first official music compilation was realised in Darulelhan. Never before have been enough studies about this topic. Therefore, this article is an important study. In our study, translation and document analysis method was used.

•

KEY WORDS

The first official conservatory in Turkey, Darulelhan, Darulelhan Journal, the compilation and publication activities.

Giriş

Türk Müzik Tarihi boyunca müzik eğitime katkı sunan birçok kurum kendi dönemleri itibarıyla tarihteki yerlerini almıştır. Mehterhane, Enderun, Mevlevîhane, Muzıka-yı Hümayûn; Dârülelhana kadar sistematik bir şekilde hizmet vermiş önemli kurumlardır. Bu kurumların yanında birçok Türk müzik cemiyeti kapsamında sivil örgütler, ön plana çıkmış sanat adamlarının evleri, birçok tarikat dergâhları, camiler birer eğitim kurumu olarak Türk müziğinin kuşaktan kuşağa aktarılacak günümüze ulaşmasında önemli işlevler gerçekleştirmiştir.

Osmanlı Devleti'nde Batı müziğinin halka yayılması çabalarının 20. yüzyıla birlikte yoğunlaşmaya başladığını görüyoruz. Bu dönemde yaygın olarak Türk müziği eğitimi veren Dârü'l-Musiki-yi Osmanî, Dârü'l Feyz-i Musiki, Dârü't-Talim-i Musiki, Gülşen-i Musiki, Şark Musikisi Cemiyeti gibi sivil örgütler mevcuttu. Cumhuriyet sürecine geçiş döneminde kurulan Dârülelhan, gerçekleştirdiği eğitim-öğretim faaliyetlerinin yanında Türk müziğinin kuşaktan kuşağa aktarılması görevini ifâ etmek üzere önemli derleme ve yayım faaliyetlerinde de bulunmuştur. Bu çalışmada kurumca gerçekleştirilen derleme ve yayım faaliyetlerini inceleyeceğiz. Çalışmamızda çeviri ve doküman analizi yöntemi kullanılmıştır.

Yöntem

Çalışmada Doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Konu ile ilgili yayınlar incelenmiş ve Osmanlı Türkçesi ile yazılmış *Dârülelhan Mecmuası* günümüz Türkçesine çevrilerek doküman incelemesi yöntemi ile analiz edilmiştir.

Evren ve Örneklem

İncelemenin evreni Dârülelhan'da derleme ve yayım faaliyetleri ile ilgili yapılmış bilimsel çalışmalar; örnekleme ise *Dârülelhan Mecmuası*'dır.

İncelemenin Amacı

Bu incelemedeki amaç, Osmanlı Devleti'nin resmî ilk konservatuvarı olan Dârülelhan'ın kuruluş süreci, kuruluş amacı hakkında bilgi vermek; kurumda yapılan derleme ve yayım faaliyetlerini ortaya koymaktır. Bu temel amaç çerçevesinde şu sorulara cevap aranmıştır:

- 1- Dârülelhan nerede, ne zaman ve hangi amaçla kurulmuştur?
- 2- Dârülelhandaki yapılan derleme faaliyetleri nelerdir?
- 3- Dârülelhan'da yapılan yayım faaliyetleri nelerdir?

İncelemenin Önemi

Türkiye'de Avrupa ülkelerinde bulunan konservatuvarların eğitim-öğretim programları incelenerek kurulmuş olan Dârülelhan yeterince tanınmamakta ve Dârülelhan'da yapılan derleme ve yayım faaliyetleri hakkında da yeterli bilgi bulunmamaktadır. Bu durum çalışmanın önemini arttırmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Bu incelemede veriler Başbakanlık Osmanlı Arşivinden, *Dârülelhan Mecmuası*'ndan ve konu ile ilgili yayımlardan elde edilmiştir. Elde edilen verilerin önemli kısmı Osmanlı Türkçesi ile yazılmış olduğundan tarafımızca günümüz Türkçesine çevrilerek incelenmiştir.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler "Doküman incelemesi" yöntemi ile dokümanlar kapsamlı bir şekilde analiz edilmiştir.

1-DÂRÜLELHAN

Osmanlı Devleti'nin gerileme ve çöküş süreçleri boyunca ağırlığını hissettiren Batılılaşma politikaları yüzünden ihmal edilmiş olan Türk müziği, önemli sıkıntılara düşürülmüştü. Tarihin derinliklerinden süzülerek geliştirilmiş olan Türk müzik kültürünün sonraki kuşaklara aktarılması, bu bağlamda öğretmenlerin yetiştirilmesi, Türk müzik formlarının notasyonunu gerçekleştirecek üstatların yetiştirilmesi ve millî müziğin layık olduğu yere getirilmesi millî bir gereklilik durumuna gelmişti. Bahsettiğimiz bu ihtiyaca cevap verecek bir okul açılması düşüncesinin fiiliyata geçiş süreci şu şekilde cereyan etmiştir:

I. Dünya Savaşı yıllarında Osmanlı'nın müttefiki Almanya'dan gelen yüksek bir müzik ekibi Hilal-i Ahmer Cemiyeti yararına birkaç konser vermişti. Buna karşılık olarak Osmanlı Hükümeti, Muzıka-yı Hümayûndan seçilen Batı müziği ekibini Almanya'ya gönderdi. Batı müziğinin anavatanı olan bir ülkede gerçekleştirilmiş olan Batı müziği icrası beğenilmedi ve ekipten Osmanlı kültürüne ait müzik eserleri icra edilmesi istendi. Bu istek üzerine ekip birkaç Türk müziği eserini icra etti. Dinleyiciler icra edilen eserleri beğeniyle karşılamış ve

daha fazla eser icra edilmesini istemişlerdi; ancak Muzika-yı Hümâyûn ekibi isteklere cevap verememişti. (Kara 2010: 21)

Yukarıda özetlemeye çalıştığımız bu olay Türk müziğinin canlandırılması konusundaki düşünceleri perçinlemiştir.

Abdülkadir Töre, okullarda verilen müzik eğitiminde öğrencilerin millî müziğe aykırı olan bestelerle kırık dökük manzumeler okuduklarını gözlemlemiş ve “millî müzik eğitimi” konusuna Maarif Nezaretî'nin dikkatini çekmek istemişti. (Ergin 1977: 1578)

Bunun üzerine Maarif Nezaretî bir müzik okulu açmak üzere çalışmalara başladı. Maarif Nazırı Ahmet Şükrü Bey'in Abdülkadir Bey'e gönderdiği bu konudaki çalışmalara başlandığını bildiren Haziran 1916 tarihli tezkirede şöyle deniyordu:

“Mekâtibde musikînin hüsn-i ta'limi ve âsâr-ı eslâfın ihyâ ve muhafazası ve Anadolu millî terennümlerine göre millî bir müzik tanzimi ve müzikte mütehasıs muallim yetiştirilmesi gayretlerine çalışmak üzere müzik meşahir-i mütehasısından Washington sefir-i esbâkı Ziya Paşa hazretlerinin riyaseti altında teşkil olunan heyet-i fenniyyeye zât-ı âlîleri de âzâ tayin olunduğundan Haziran'ın 23. Perşembe günü zevâli, saat iki de daire dâhilinde Meclis-i Maarif odasında ilk ictimâını akd edecek olan Encümeni teşrife bezl-i himmet buyurulması temennî olunur efendim.” (Ergin 1977: 1579)

Yukarıda naklettiğimiz hadiseler Dârülelhanın açılması girişiminin alt yapısını oluşturdu. Bu bağlamda Dârülelhanın kurulması için öncülük eden ilk kişinin Abdülkadir Töre olduğunu görüyoruz.

Resmî anlamda müzik okulu kurulmasına ilişkin çalışmalar sonucunda Maârif-i Umûmiyye Nezâretî'nin kurduğu “Müzik Encümeni”nin hazırlamış olduğu talimatnâme gereğince, erkeklere ve bayanlara ayrı ayrı eğitim vermek üzere “Dârülelhan” adıyla bir müzik okulu açılmasına karar verildi.

Dârülelhanda müzik öğretmeni yetiştirmeye yönelik bir eğitim ve öğretim programı öngörülmekteydi. Ders programında Batı müziğine de yer verilmişti; ancak Türk müziğinin daha ön planda olduğu anlaşılmaktadır. (Özcan 1995: 518)

Bu kurumda müzik öğretmeni yetiştirmenin yanı sıra müzikle ilgili bilimsel çalışmalar yapmak, sanatsal değeri haiz müzik eserlerini notaya alarak tespit edip yayımlamak ve folklor araştırmaları yapmak gibi hedefler de gözetiliyordu.

Washington eski büyükelçisi bestekâr Yusuf Ziya Paşa'nın başkanlığındaki Müzik Encümeni'nin 9 Ocak 1916'da hazırladığı yönetmelik, Sultan Reşat'ın direktifi ile yürürlüğe girdi. Dârülelhan 1917 (1333) senesinde Birinci Dünya Savaşı devam ederken Maarif Nâzırı Ahmet Şükrü Bey'in nezareti zamanında vekiller heyeti kararıyla eğitim ve öğretime hazır hale geldi. (Dârülelhan Mecmuâsı 1340: 38) Erkekler kısmının açılış töreni, Şehzadebaşı'nda Fevziye Caddesi'nde bir konakta gerçekleştirildi; bayanlar kısmı ise yine aynı semtte başka bir binada açıldı.

Çalışmamızın "Dârülelhandaki Eğitim ve Öğretim" başlıklı bölümünde yer verdiğimiz Müzik Encümeni ve Dârülelhan Ta'limâtı'nda da görüleceği gibi Müzik Encümeni diğer resmî okullardaki müzik derslerinde öğretilen eserleri incelemek, ilmî kaidelere uygun olmayanları ders programlarından çıkartmak ve bunların yerine millî hislerin yücelmesine hizmet edecek eserler vücuda getirmek suretiyle okullardaki müzik ders programlarını düzenleyecekti. Okullardaki müzik derslerini teftiş işi Encümence belirlenecek ve Maarif Nezareti'nce tayin olunacak kişilerce yapılacaktı. (Musiki Encümeni ve Dârülelhan Ta'limatnamesi 1335)

Encümen, Dârülmuallimîn ve Dârülmuallimât (Erkek ve kız öğretmen okulları) öğrencilerinden müzik yeteneği olanların haftada iki defa, iki saat süreyle Dârülelhan derslerine katılmalarını teklif etmişti. (Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Maarif Nezareti Tedrisat-ı Âliye, 121/79) Encümenin bu teklifine gelen cevap şu şekildeydi:

"İbtidai Dârülmualliminlerin müzik tedrisatında hedefledikleri gaye öğretmen adaylarına iyi ve tam nota öğretmek (solfej) müzik nazariyatını göstermek ve bunları herhangi bir besteyi, notasını kolaylıkla okuyabilecek bir hale getirmek, sesleri tabii ve fennî kabiliyet ve taksimata göre tanzim, tesviye ve tazyîf eylemek, teknik ve pratik metodlarla gına muallimi yetiştirmekten ibarettir. Binaenaleyh 'hanende ve sazende' yetiştirmek isteyen Dârülelhan ile mekatib-i ibtidaiyyede nota ve gına tedrisi usulleri öğrenmekle mükellef Dârülmualliminler arasında münasebet tasavvur doğru değildir."

Müzik Encümenine verilen bu cevapla Dârülelhanın amacının solist ve saz sanatçısı yetiştirmek olduğu ifade edilmiş ve Dârülmuallimîn ve Dârülmuallimât öğrencilerinin ise ilkokullarda müzik öğretmenliği yapabilecek seviyede eğitilmeleri yeterli görülmüştür.

Osmanlı Devleti'nde kurulan ilk resmî müzik okulu olması dolayısıyla Dârülelhan, kurulduğu dönemde, dünya müzik kültürünün Türk müzik kültürü ile aynı ortamda evrensel bir anlayış içerisinde sistematik ve kurumsal bir

yapıda pedagojik eğitim ilkelerine uygun bir anlayış içerisinde müzik eğitiminin verildiği kurum olması bakımından kendisinden önceki kurumlardan ayrılır.

2-BULGULAR

İncelememiz sonucu elde ettiğimiz bulgulara Dârülelhanda Derleme Faaliyetleri ve Dârülelhanda Yayın Faaliyetleri şeklinde iki başlık altında yer verdik:

2.1.Dârülelhanda Derleme Faaliyetleri

Dârülelhanda gerçekleştirilmiş olan derleme, yayın ve araştırma faaliyetlerinin Türk müzik tarihinde önemli bir dönüm noktası olduğunu söyleyebiliriz. Dârülelhan, kuruluşundan sonra, yeni kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti Devleti bünyesinde de çalışmalarını sürdürerek nota yayımlama faaliyetlerini gerçekleştirmiştir.

Dârülelhanın 1923 yılı sonrası evresinde Musa Süreyya başkanlığında kurum adına yukarıdaki gibi iki bin kadar anket fişi hazırlatılarak, (Dârülelhan Mecmuâsı 1340: 39-40) Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Anadolu'nun her yerine gönderilmiştir.

Tablo 1. Dârülelhanın türküleri tespit ve kayıt altına almak amacıyla hazırladığı anket formu

Numara	Sorular
1	Memleketinizde mûsikişinâslar ve saz çalmakta şöhret kazananlar var mıdır bunların isim ve hüviyetleri nedir?
2	Kasabanız dâhilinde hangi müzik çalgıları kullanılmaktadır ve bunlardan en çok çalınanı hangisidir?
3	Şehrinizde müzik cemiyetleri var mıdır? Var ise kuruluş tarihleri ve sayıları ve fâliyeti hakkında bilgi verilmesi
4	Kasabanızda ve köylerinizde okunan halk şarkıları hangisidir? Bunların notalarının yazılıp gönderilmesi
5	Halk şarkılarını çıkaran kimlerdir? Bunlar ne gibi durum ve olayların etkisi altında çıkmıştır?
6	Halk şarkılarından en fazla sevilen ve söylenen hangileridir? Bunlar arasında eski ve yeni devirlerin hislerini ve menkıbelerini tasvîr ve ifâde edenler var mıdır? Var ise notalarının gönderilmesi.

7	Şehrinizdeki kütüphanelerde veya herhangi bir kişide eski müzik eserlerimize ait nota ve kitap var mıdır? Var ise bunlar hakkında açıklamada bulunulması
8	Bulduğunuz mahalde eski sazlardan şimdiye kadar muhafaza edilebilenler var mı? Var ise nelerdir ve kimlerin nezdindedir?
9	Okullarınızdaki erkek ve kız öğrenciler şimdiye kadar marş ve şarkı olarak ne gibi şeyler öğrendiler? Bunların isimleri nelerdir? Kimlerin eseridir?
10	Birinci Dünya Savaşı ve milli mücadele esnasında memleketimizde ne gibi milli ve vatani şarkılar terennüm edildi ve hâlâ hangileri söylenmektedir? Bu yolda şarkılar varsa notalarının gönderilmesi
11	Notalardan ve müzik kitaplarından en fazla hangilerine ihtiyacınız vardır?
12	Şehrinizde müzik çalgılarını üreten ve tamir eden kimseler var mıdır? Bunlar en fazla hangi sazların üretilmesi ve tamiriyle meşgul oluyorlar?
13	Kasaba ve köylerdeki her çeşit eğlencelerde ne gibi sazlar çalınmakta, şarkı ve türkü olarak neler söylenmektedir?
14	Halkın duygularını ifade eden şarkılar ve türküler hakkında genel değerlendirmeniz nedir?

Üç yıl süren bu çalışma sonucu gönderilen yüze yakın notadan 85 tanesi, 1926 yılında iki defter halinde yayımlanmış; anket usulünün istenilen sonuca ulaşılmaması nedeniyle derleme gezileriyle ezgileri kaydetme yolu tutulmuştur. (Paçacı 1994: 21)

1925 yılında anket çalışmasının devam ettiği sıralarda resmî anlamda ilk derleme gezisi, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde gerçekleştirilmiştir. Bu derleme gezisinde Müzik Araştırma Heyeti Başkanı olarak Seyfettin Asaf ve Mehmet Sezai Asaf görev almıştır. Bu derleme gezisinin tarihi, *Yurdumuzun Nağmeleri* adlı kitapta belirtildiğine göre 28 Ağustos 1925 tarihine rastlamaktadır. (Koklukırık-vd. 2012: 795) Ancak kitap 1926 yılında yayımlanmıştır. Seyfettin Asaf ve Sezai Asaf, Dârülelhanda kompozisyon hocası olarak görev yapmışlardır. Bu bağlamda resmî anlamda gerçekleştirilmiş olan ilk derleme faaliyetlerinin Dârülelhanda yapılmış olduğunu görüyoruz.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluşunun ilk yıllarında bizzat ilk Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'ün, Seyfettin ve Sezai Asaf kardeşleri, Batı Anadolu'daki halk türkülerini derlemeleri için görevlendirmiştir. Seyfettin ve Sezai Asaf kardeşler, müzik eğitimlerini Avrupa'da almışlardı. Derleme çalışmaları yaparken fonograf gibi kayıt cihazları kullanmamışlar, ezgileri çalan ya da söyleyenleri dinleyerek notaya almışlar, bunu yaparken de aldıkları eğitim gereği Batı müziği kurallarını uygulamışlardır. Bu nedenle bu derleme çalışması, notalama sistemindeki yanlışlıklardan dolayı ciddi eleştirilere uğramıştır.

İlk derleme gezisinin başarısız olarak değerlendirilmesi ve anket çalışmalarından istenilen neticenin alınamamış olması nedeniyle fonograf cihazı ile birlikte Anadolu'da derleme faaliyetlerinin devam etmesine karar verildi. O sıralar Paris'te bulunan Cemal Reşit Rey aracılığıyla derleme çalışmalarında kullanılmak üzere fonograf getirtildi. Akabinde Dârülelhan bünyesinde, Yusuf Ziya Bey, Rauf Yekta, Dürrü Bey ve Ekrem Besim'den oluşmuş heyetle 1926 yılında Adana, Gaziantep, Urfa, Niğde, Kayseri ve Sivas illerini kapsayan ve 51 gün süren derleme gezi faaliyeti sonucu 250 tane türkü derlenmiştir. (Balkılıç 2009:158) Gezi sonucu derlenen türküler daha sonraları yayımlanacak olan "Anadolu Halk Şarkıları" isimli derlemenin 1, 2 ve 5. defterlerini oluşturmuştur.

Yusuf Ziya Demirci, Ekrem Besim, Muhiddin Sadak ve Ferruh Bey'in katıldığı derleme gezisi 1927 yılında yapılmıştır. (Ülkütaşır 1972: 31) Gezide Konya, Karaman, Ereğli, Alaşehir, Manisa, Ödemiş ve Aydın yörelerinden derlenen 250 türkü, defterlerin 3, 4, 6 ve 7. serisini oluşturmuştur. (Balkılıç 2009: 158)

Dârülelhanın adı 20 Ocak 1927'de "İstanbul Belediye Konservatuarı" olarak değiştirildikten sonra da 1928, 1929 ve 1932 tarihleri arasında derleme faaliyetleri sürdürülmüştür. 1928 yılında gerçekleştirilen derleme gezisine 1927 yılındaki aynı ekip katılmış; İnebolu, Kastamonu, Çankırı, Ankara, Eskişehir, Kültahya ve Bursa illerini kapsamış ve yaklaşık 200 civarında türkü derlenmiştir. Derlenmiş olan bu türküler defterlerin 8, 9, 10 ve 11. serisinde basılmıştır. (Balkılıç 2009: 159)

1929 yılındaki derleme gezisine Yusuf Ziya Bey, Mahmut Ragıp Gazimihal, Ferruh Bey ve Remzi Bey iştirak etmiş, 35 gün süren; Trabzon, Rize, Sinop, Giresun, Gümüşhane, Bayburt, Erzincan ve Erzurum illerini kapsayan gezide 300 adet türkü derlenmiş ve ilk kez sinema kamerası kullanılmıştır. (Balkılıç 2009: 159)

1929 yılındaki derleme gezisi sonrasında Mahmut Ragıp Gazimihal, *Şarkî Anadolu Oyun ve Türküleri* isimli kitabını yayımlamıştır. Yukarıda bahsettiğimiz dört derleme gezisinin neticesinde 670 türkü 12 defter halinde yayımlanmıştır.

Dârülelhanda oluşturulmuş *Türk Müziği Eserlerini Tasnif ve Tespit Heyeti* tarafından tespit edilerek notaya alınmış olan eserler, Türk müziği açısından önemli başvuru kaynağı olma yönüyle dikkat çekicidir. Dârülelhan tarafından Anadolu'nun çeşitli beldelerinde gerçekleştirilmiş derleme faaliyetleri, Türk müzik kültürünün sonraki kuşaklara aktarılması adına son derece önemli faaliyetlerdir.

Eğitim ve öğretim faaliyetlerinin yanı sıra Türk müziği ile ilgili yayın ve araştırma çalışmaları, Türk halk müziği ile ilgili derleme çalışmaları ve klasik Türk müziği eserlerinin tespit edilmesi konusunda yapılan çalışmalar, Türk müzik tarihi açısından sistematik ilk çalışmalar olması yönüyle çok önemlidir.

Yine Dârülelhan çatısı altında *Dârülelhan Külliyyâtı* isimli klasik Türk müziği eserlerinin nota yayımı gerçekleştirilmiştir. 120 tanesi Osmanlı Türkçesi ile Dârülelhan tarafından; 60 tanesi de Latin harfleriyle İstanbul Konservatuarı neşriyatı olarak yayımlanmış toplam 180 fasikül, 199 tane sözlü eseri ve 60 tane saz eseri ihtivâ etmektedir.

Türk müziği eserlerini tasnif ve tespit heyeti tarafından derlenerek yayımı gerçekleştirilen eserler, icra heyeti tarafından çeşitli konserler aracılığıyla takdim ediliyor; ayrıca dönemin en önemli müzik yayın aracı olan plaklar yoluyla da umûmleştiriliyordu.

Bahsetmiş olduğumuz faaliyetlerin dışında Dârülelhan, süreç içerisinde on sekiz ciltlik cami ve tekke müzik örnekleri (1931-1939), üç ciltlik Zekai Dede Külliyyatı (1940-1943), Buselikli Fasıllar (1943), yirmi bir fasıl defteri (1954-1958), Tanburi Mustafa Çavuş'un otuz altı şarkısı (1948), Subhi Ezgi'nin beş ciltlik Nazarî ve Amelî Türk Musikisi (1935-1953) gibi bugün için de kaynak değerini koruyan çeşitli eserler yayımlamıştır. (Gençer 1994: 538-540)

2.2- Dârülelhanda Yayım Faaliyetleri

2.2.a-Dârülelhan Mecmuası

Mecmua "dergi" anlamına gelmektedir. Çeşitli zaman aralıklarıyla bilimin ve sanatın çeşitli alanlarında neşredilen süreli yayımlardır.

Türkiye'de müzik yayıncılığının on dokuzuncu yüzyılın sonlarında başladığını, 1950'li yıllara kadar daha çok nota basma etkinlikleriyle kendini göster-

diğini, müzik dergisi yayıncılığınsa nota yayıncılığına göre kurumsallaşamadığını, daha çok kişisel çabalarla sürdürüldüğünü söyleyebiliriz.

Ülkemizde müzik yayıncılığına katkı sunmuş olan dergilerden birisi de “*Dârülelhan Mecmuası*”dır. *Dârülelhan* tarafından Şubat 1924’ten Şubat 1926’ya kadar geçen iki yıllık süre zarfında toplam 7 sayı yayımlamıştır.

Dârülelhan Mecmuası’nın “mukaddime” başlıklı giriş bölümünde kurumun eğitim-öğretim ve teşebbüslerinin, onları takip edebilen sınırlı bir zümreye has kılmayarak mümkün merteye geniş bir halk sınıfına yaygınlaştırılması için böyle bir dergi yayımlanmasına karar verildiği ifade edilmektedir. (*Dârülelhan Mecmuası* 1340: 2)

Derginin gayesi memleketimizde müziğin ilerlemesi üzerine hayırlı ve verimli bir şekilde etki etmek, kıymetli millî güzel sanatları tespit etmek, genel mahiyetteki sanat eserlerini ve büyük sanatkârları tanıtmak, özetle müessesenin bütün çalışma ve teşebbüslerini memleketin her yanına ulaştırmaya çalışmak olmuştur. Bu amaç şu cümlelerle ifade edilmiştir:

“Dârülelhan; her türlü çağdaş ve insanî ilerlemeyi takdir ve telakkiye müsait bir hükümetin desteğiyle kurulmuş olan ve hükümet yöneticilerinden lütuf ve destek görmeye müstehab bulunan bir müessese olduğu için halkımızın sanat zevkine ve maneviyatına mümkün merteye geniş bir sahada hizmet etmeye sevgili milletine ve cumhuriyetine karşı muazzaz bir vazife addetmektedir.”

Musa Süreyya, Rauf Yekta, Muallim Ahmet Muhtar, Ekrem Besim, Halil Bedî, Ruşen Ferit, Cemal Reşit, Mahmut Ragıp Gazimihal, gibi çok önemli isimlerin makalelerinin bulunduğu mecmuada, *Dârülelhan* öğrencileri için ayrılan bir sütun yanında, kurum faaliyetlerinin anlatıldığı “*Dârülelhan Şuunu*” bölümü de yer almaktadır.

2.2.b-Dârülelhan Mecmuasındaki Makaleler

Dârülelhan bünyesinde 1924 yılında *Dârülelhan Mecmuası* isimli bir müzik dergisi çıkarılmış ancak bu dergi sadece yedi sayı yayımlayabilmiş, yayım faaliyeti 1926 yılında son bulmuştur. *Dârülelhan Mecmuası*’nda Osmanlı Türkçesi ile yayımlanmış makaleleri günümüz Türkçesine çevirerek Türk müziği alanında araştırma yapan kişilerin dikkatine sunduk.

İstanbul’un 1920 yılında işgal edilmesinden sonra çeşitli sebeplerle ayakta kalamayan *Dârülbedâyinin* yerini alan *Dârülelhan* ile Türk müzik eğitim-öğretim süreci yeniden ikame edilmiştir. Bu kurumda ders veren hocaların, dönemlerinde çevre kültürlerin müzik anlayışına vâkıf oldukları görülmektedir.

Dârülelhanda uygulanmış olan müzik eğitimi programı ve *Dârülelhan Mecmuası*'nda yayımlanmış olan makaleler bize o dönemdeki müzik eğitim anlayışı konusunda önemli bilgiler vermektedir. Bu bağlamda Dârülelhanda müzik otoritelerinin müziğe ve müzik eğitime ilişkin düşünceleri günümüzde de önemini korumaktadır. Dârülelhanda müzik ve müzik eğitimi ile ilgili öne çıkan konuları şu şekilde özetleyebiliriz:

Musa Süreyya, "Batı'da Son Müzik Cereyanları" adlı makalesinde on dokuzuncu asrın sonları ile yirminci yüzyılda yaşayarak Batı müzik kültürüne katkı sunmuş olan bestekârlar hakkında bilgi vererek değerlendirmelerde bulunmuştur. Avrupa'da başlayan yeni müzik cereyanlarının başında Fransızlar'ın bulunduğunu, Beethoven ile Wagner'in, müziğe his ve ruh kazandırdığını, daha sonraları Fransız sanatkârı Berlioz'un bu his ve heyecan tablosuna yeni bir ruh vermiş olduğunu belirterek Avrupa'daki genel müzik anlayışına etkilerini değerlendiriyor. (Dârülelhan Mecmuâsı 1340: 3)

Musa Süreyya, Saint Saens, Gabriel Fauré, Karl Vidor, Pol Lakumeb, Sesil Kaminad, Kudar César Franck, Kilman, Paul Dukas, İsaac Albéniz, Delius, Maxduvel, Vensan Dendy isimli bestekârların müziğin yeni cereyanlarına tâbî kalmış üstatlar olduğunu belirtiyor. Claude Debussy'nin yeni empresyonist bir bestekâr olarak müzik tarihindeki yerini almış olduğunu ifade ediyor. (Dârülelhan Mecmuâsı 1340: 100)

"Memleketimizde Opera" başlıklı makalede Musa Süreyya Batı'nın müzik eleştirmenleri tarafından dâhiyane eserler sırasında gösterilen müzik formlarını ve özellikle de operanın öğrenilmesinin ve ülkemizde yaygınlaştırılmasının önem arz ettiğini vurgulamaktadır. Dârülelhanın operayı ve müziğin sair şekillerini vücuda getirecek unsurların yetiştirilmesini hedeflediğini, bu çeşit bilimsel ve sanatsal teşebbüslerin ülkemizde de gerçekleştirilmesi gerektiğini, bu konunun müzik meselelerinde yaşamsal bir öneme sahip olduğunu vurguluyor.

Musa Süreyya, "Tanburî Cemil Bey" adlı makalesinde Tanburî Cemil'i sanatsal kişilik, bestekârlık ve icracılık bakımlarından değerlendirmiş; onun "icra kudreti" ve "hissiyât ile çalma" yeteneğini ruhunda toplayan ender bir bestekâr olduğunu altını çizmiştir. Cemil Bey'in ince sanatının özellikle hüznü bir tavırla icrâ ettiği taksimlerinde ortaya çıktığını belirtmiştir. (Dârülelhan Mecmuâsı 1340: 18)

Müziğin halk arasında yayılmasında Cemil Bey'in önemli katkılarının olduğunu belirten Musa Süreyya, Tanburî Cemil Bey'in sanatını icrasındaki başa-

rısını ve onun farklı yönlerine bizzat tanıklık ettiğini anlatıyor makalesinde. (Dârülelhan Mecmuâsı 1340: 20)

“Savtî Müzik” adlı makalesinde Musa Süreyya, yaşadığı dönemde memleketimizin müzik hayatında yeniliğe ihtiyaç olduğu konusunu ele almıştır. Bunun yolunansa eski tarzı bırakarak Batı’nın ortaya koyduğu müzik ilkelerini ikame etmekle mümkün olacağını belirtmiştir. Yeni müzik metotlarının ortaya çıkması ve çoğalmasıyla Türk müzik hayatında esaslı bir dönüşümün meydana geleceğini ifade etmiştir.

Türk müziğindeki seslendirme yöntemiyle Batılıların terennüm tarzı arasında çok büyük ve önemli farkların olduğunu belirten Musa Süreyya, Türk Dili’nin Batı müziği ses sistemine uyumu ile ilgili sıkıntılarının zamanla belli bir çerçeveye oturacağı inancındadır.

“İstiklal Marşı” adlı makalesinde bir ulus için istiklal marşının çok önemli olduğunu anlatan Musa Süreyya, Türk Milleti’nin millî bir marşa ihtiyacı olduğunu, Dârülelhanın öğretim heyetinin, İstiklal Marşı ile ilgili güftelere beste bulunması konusunda fennî ve sanatsal vasıfları incelemekle görevli olduğunu ifade etmiştir. Musa Süreyya’nın, Dârülelhanın 1 Temmuz 1341 tarihli dergisinde yayımlanmış olan bu makalesi 14 Temmuz 1925 yılına tekabül etmektedir. Musa Süreyya bu makaleyi İstiklal Marşı’nın kabulü olan 12 Mart 1921 tarihinden önce yazmıştır. Musa Süreyya Dârülelhanın Batı Müziği Bölümü’nün bu hizmeti “salahiyet ve muvaffakiyetle îfâ edebilmek için hazır” bulunduğunu ifade etmektedir.

Osmanlı Devleti bünyesinde kültürel değişim sürecinin hızlı olduğu bir dönemde yetişen Hammamzâde İsmail Dede Efendi (1778-1846) hakkında kapsamlı çalışmaları olan Rauf Yektâ’nın kaleme aldığı makaleler, Dede Efendi’nin günümüzde iyi anlaşılmasını sağlayacak niteliktedir.

Rauf Yektâ, Avrupa’nın birçok ülkesinde, müzik alanında önemli katkılar sunmuş kişilere ilişkin yeterli derecede çalışma bulunmasına rağmen; yaşadığı dönemde, Türk müzik kültürüne, müziğin her formunda ölümsüz eserler sunmuş olan İsmail Dede Efendi gibi bir müzik dâhisi hakkında yeterli derecede bilgi bulunmaması konusunun altını çiziyor. (Dârülelhan Mecmuâsı, S. 1, 1340: 8) Dede Efendi’nin biyografisini, müzikteki dehasını ve eserlerini teferruatlı bir şekilde altı makale ile değerlendiren Rauf Yektâ’nın verdiği bilgiler günümüzde Türk müziği alanında araştırma yapan kişilere kaynaklık edecek nitelikte kıymetlidir.

“Dârüelhanlar Tarihine Bir Bakış” başlıklı makalesinde Rauf Yektâ, “konservatuvar” kavramının terim olarak kökeni hakkında bilgiler veriyor, Avrupa’da konservatuvarların XIV. yüzyıldan itibaren vücut buluşunu ve yaygınlaşma sürecini anlatıyor. (Dârüelhan Mecmuâsı, S. 1, 1340: 24-28)

Mallim Ahmet Muhtar, “Müzik Eğitimi” adıyla yazmış olduğu makalede, “Müzik, özellikle en yüksek derecede bir matematik ilmidir. Bir müzik eserini teşkil eden unsurlar tahlil edildiğinde, neticede birtakım sayılara ve sayılar terkiyatına ulaşılır.” diyerek müziğin matematik bilimleri arasında yer aldığını ifade etmiştir. (Dârüelhan Mecmuâsı, S. 2, 1340: 80) Türk müzik tarihinde müziği matematik bilimi olarak vasıflandıran ilk ilim adamı İbn-i Sina olmuştur. Müziğin tanımı hakkında İbn-i Sînâ *Kitâbu’ş-Şifâ*’sında: “Müzik uyum ve uyumsuzlukları bakımından notaların hallerini ve melodilerin nasıl te’lif edildiğinin bilinmesi için notalar arasındaki birleşim zamanların hallerini araştıran matematik ilmidir ki böylece melodilerin nasıl te’lif edildiği bilinir.” (Kolukırık vd. 2012: 379) demiştir. Bu tanımın içinde müzik ile ilgili iki konu olan nota ve ritim konuları teorik açıdan açıklanırken matematik bilimi temel alındığından müzik, matematik ilimleri arasında yer almıştır. Ahmet Muhtar’ın yaklaşımı ile büyük Türk bilgini İbn-i Sina’nın yaklaşımları ortaklık göstermektedir.

Ahmet Muhtar, müziğin edebiyat, resim ve mimari sanatları ile benzerliklerine değinmiş ve bu konuyu ustaca işlemiştir. Müzikte sanatçıları ve şarkı söyleyenleri edebiyatta hatiplere benzetmiş, bu iki sanatın da hedefinin “hissiyatı tahrik etmek ve ruha tesir etmek” gibi gaye güttüğünü ve hedeflerinin aynı olduğunu ifade etmiştir. (Dârüelhan Mecmuâsı, S. 2, 1340: 79)

Ahmet Muhtar müziğin özellikle şiir ile çok benzerlik gösterdiğinin altını çizmiş; şairin kelimelerle, bestekârınsa seslerle oynadığını, şair gibi bestekârın da “vezin” ve “ahenk” kurallarına uymak zorunda olduğunu belirtmiş; bestekârların da şairler gibi kulak vasıtasıyla zekâyâ, kalbe ve ruha hitap ettiklerini ifade etmiştir. (Dârüelhan Mecmuâsı, S. 2, 1340: 80)

Ahmet Muhtar, müziğin resimle mukayesesini, “Nasıl ki ressam eserlerine can vermek için renkleri kullanırsa musikişinas da eserine orkestrasyon denilen bir nevi seslerin renklendirilmesi ile hayat üfler. Resmin nasıl çizgileri varsa müziğin de melodik hatları vardır. Resimde renklerin terkiyatı hususunda bir muvazene arandığı gibi müzikte de seslerin mezc ve terkiyatı bir muvazeneye tâbidir. Müziğin muvazenesi ahenktir.” cümlesiyle ortaya koymuştur. (Dârüelhan Mecmuâsı, S. 2, 1340: 80)

Müziğin özellikle mimariye çok fazla benzerliği olduğu görüşünü dile getiren Ahmet Muhtar, “müziği seslerin mimarisi” olarak addetme fikrinin çok

doğru olduğunu, mimarideki ahengin birer şaheserleri olan Atina'daki Parteton, Venedik'teki Senmark, Londra'daki Vahsethister âbideleri gibi müzik alanında otoriter bestekârların hakikî bir melodik bina yaratıcısı olduklarını dile getirmiştir. (Dârülelhan Mecmuası, S. 2, 1340: 80)

Ahmet Muhtar'a göre insan toplulukları içerisinde oluşturulan müzik kültürü tıpkı toplumların yarattığı medeniyetin gösterdiği terakkiye benzer tedricî ve mantıkî bir tekâmülle sürekli değişimler geçirir. (Dârülelhan Mecmuası, S. 2, 1340: 79)

Ahmet Muhtar, bazı ailelerin çocuklarını müziğe yönlendirmeleri konusundaki yanlışlıklara değinmiş; Avrupa'da ün yapmış olan Bach, Berlioz, Wagner, Handel gibi birçok müzik insanının ailelerinin hilafına rağmen müzik tahsili yaptıklarını ifade etmiştir. Ahmet Muhtar bu makalesiyle ailelerin çocuklarını müzik tahsili yapmaya yönlendirme noktasında nasıl bir tutum içerisinde bulunmaları gerektiği konusunda önemli açıklamalarda bulunmuştur. (Dârülelhan Mecmuası, S. 2, 1340: 81-85)

Ahmet Muhtar, yetenekli olduğu düşünülen ve müzik eğitime yönlendirilen çocuklara küçüklüğünden itibaren çok dikkat edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Müzik eğitimi verilmesi öngörülen çocukları müzik kulaklarını bozacak nağmelerden korumak gerektiğini, müzik eğitime hazırlayan gerekli şartları içerecek bir sahada yetiştirmek gerektiğini, müzik dersi verecek öğretmenlerde olmazsa olmaz şartları teferruatlıca izah etmiştir ki onun bu konudaki tespitleri bugün için de önemini korumaktadır. (Dârülelhan Mecmuası, S. 2, 1340: 81-85)

Ahmet Muhtar, çocukların müzik eğitimi konusunda çok kapsamlı değerlendirmelerde bulunmuştur. (Dârülelhan Mecmuası, S. 2, 1340: 85-87) Yukarıda adını zikrettiğimiz makalesinde çocuklarda müziğe karşı doğal bir yeteneğin varlığının nasıl anlaşılacağı, müzik kulağının nasıl ölçülebileceği, müzik eğitiminin hangi dönemde başlatılması gerektiği, sağlıklı bir müzik eğitiminin nasıl olması gerektiği konusunda düşüncelerini ifade etmiştir. Ahmet Muhtar'ın müzik yeteneğinin tespit edilmesi ile ilgili görüşlerinin günümüz müzik dünyasında bu konuda referans kabul edilmiş olan Bloom, Seashore, Wing, Bentley, Gordon müzik yetenek testleri (Tarman 2006: 89-104) ile paralellik arz ettiğini söyleyebiliriz. Türkiye'de eğitim kurumlarında günümüzde uygulanmakta olan yetenek testleri incelendiğinde Ahmet Muhtar Ataman'ın bu konudaki görüşlerinin önemini ne denli koruduğu daha iyi anlaşılacaktır.

Ayrıca müzik dersi işlenirken müzik öğretmenin pedagojik açıdan nasıl bir yöntem uygulaması gerektiği, solfej tanımı ve önemi, solfej öğreniminin

şan eğitimine ve çalgı eğitimine katkısı, müzik imlasının önemi, müzik eğitimi alan çocukların sosyal çevresinin nasıl olması gerektiği, müzik eğitimine yeni başlayan çocuklara eğitim verilirken hangi konulara dikkat edilmesi gerektiği konularında çok önemli açıklamalarda bulunmuştur. (Dârüelhan Mecmuası, S. 3, 1340: 109-122)

Mallim Ahmet Muhtar, “Müzik Çalgılarının Öğretim Yöntemleri” adlı makalesinde, çalgı eğitimine hangi yaşlarda başlanması gerektiği konusundan tutun da çalgı eğitiminde dikkat edilmesi gereken kurallara varıncaya kadar, çalgı eğitiminin yöntemleri konusunda çok teferruatlı bilgiler vermiştir. (Dârüelhan Mecmuası, S. 5, 1340: 212-218)

Müziğin hem bir “lisan” hem bir “ilim” hem de bir “sanat” olduğunu belirterek, bu üç yönü itibarıyla tetkik edilmesinin gerekliliğini vurgulayan Mallim Ahmet Muhtar’ın temel müzik eğitimi, temel çalgı eğitimi ve yüksek çalgı eğitimi konularında ileri sürdüğü düşünceleri günümüzde de önemini fazlasıyla koruyan, müzik eğitimi ve öğretimi için vaz geçilmez derecede önemli düşüncelerdir. Günümüzde ilk ve orta öğretimdeki Müzik Eğitimi dersinin müfredat programına önemli katkılar sunabilecek nitelikte olan bu bilgilerin ayrıca Güzel Sanatlar Fakültelerindeki Müzik Bölümleri, Konservatuvarlar ve Müzik Öğretmenliği Bölümlerinde gerçekleştirilen eğitim-öğretim faaliyetlerine de son derece olumlu katkılar sağlayacağını düşünmekteyim.

Ruşen Ferit, “Itrî Mustafa Efendi” adlı makalesinde Türk müzik tarihi konusunda yeterince çalışma olmadığını, gerek Türk müziğine ve gerekse müzik alanında emek vermiş kişilere ait bilgi bulma konusunda önemli sıkıntıların olduğunu ifade etmektedir. Ruşen Ferit, bu makalesinde Türk müzik tarihinde on yedinci asrın en önemli bestekârı olan “Itrî Mustafa Efendi” hakkında önemli bilgiler vermiştir. (Dârüelhan Mecmuası, S. 2, 1340: 65-67)

Dârüelhan Mecmuası’nda Halil Bedîi Yönetken’in üç makalesi yayımlanmıştır. “Millî Müzik” adlı makalesinde, yaşadığı dönem itibarıyla ülkemizde cehaletten kaynaklanan bir cüretle birçok kimsenin uzmanlık alanı olmadığı halde müzik konusunda yorum yaptığını ifade etmektedir. (Dârüelhan Mecmuası, S. 3, 1340: 129-132)

Doğu ve Batı müzikleri hakkında söz söyleyebilmek için bu iki farklı kültürün müziğini ayrı ayrı bilmek gerektiğini belirtmiş; millî ve asrî müziğin nasıl olması gerektiği konusunda söz söyleyebilmek için ayrıca bu meselelerin ilgili olduğu Tarih, Güzel Sanatlar ve Sosyoloji ile ilgili gerekli donanımına sahip olmanın lüzumunun altını çizmiştir.

Halil Bedîi, yaşadığı dönem itibarıyla Müslüman Türk milletinin Batı medeniyet zümresine mensup bir millet olduğunu; bu bağlamda müspet ilimlerde, yöntemlerde ve tekniklerde de onlarla ortak hareket edilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Batı müzik tekniğinin dünya müzik teknikleri içinde en yüksek seviyede bulunduğunu, en kıymetli ve en güçlü müzik aracı olduğunu, bizim de bu müziği alarak diğer çağdaş uluslarda olduğu gibi müzik dehâmıza vasıta yapmamız gerektiğini ifade etmektedir.

Halil Bedîi Yönetken, millî ve çağdaş müziği tesis edebilecek kudrette olanların başında Musa Süreyya ve Cemal Reşit Bey'lerin isimlerini zikretmektedir.

Halil Bedîi Yönetken, "Müzik Öğretmenlerimiz ve Müzik Eğitimimiz" adlı makalesinde yaşadığı dönem itibarıyla ülkedeki müzik eğitimi ve müzik öğretmenlerinin durumunu değerlendirmektedir. (Dârülelhan Mecmuası, S. 4,1340: 173-177)

Yönetken, Millî Eğitim Bakanlığınca oluşturulmuş müzik encümeninde çalışmış olduğunu ve ülkenin müzik eğitimi noktasında çok sıkıntılı bir durumda olduğunu anlatmaktadır. Yönetken, yaşadığı dönemde müzik öğretmenlerinin alanlarında çok yetersiz olduklarını, müzik eğitiminin ehli olmayan kimselerin elinde olduğunu belirtmektedir.

Halil Bedîi; "Yabancı Dil İhtiyacı" adlı makalesinde ise Avrupa'daki konservatuvarlarda müzik ve müziğe benzer birçok bilim ve sanat eğitimi yanında yabancı dil eğitiminin de yer aldığına, Avrupa'daki başlıca konservatuvarlardan örnekler vererek değinmiştir. O; Batı konservatuvarlarında "yabancı dil" öğreniminin mecburi ya da seçmeli olarak gerçekleştirildiğini, eğitim ve öğretimde yabancı dil öğreniminin çok önemli olduğunu ve her şeyden önce geldiğini vurgulamıştır. (Dârülelhan Mecmuası, S. 5, 1340: 219-221)

"Müzik Eserinde Milliyet" adlı makalesinde Mahmut Ragıp; bir sanat eserindeki millî çizgilerin esasen o sanat eseri üzerinde müessir olan çevre, zaman, ırk, hayat, anâne gibi etkiler sonucu şekillendiğini ifade etmiştir. (Dârülelhan Mecmuası, S. 4, 1340: 150-155)

Mahmut Ragıp, halk şarkıları itibarıyla Batılı Avrupa'dan bin kere fazla zengin ve orjinal olan Doğulu Avrupa milletlerinin de Batı'yı taklit ederek kendi millî şarkılarını toplayıp neşretmeye başlamış olduklarını, çevre ülkelerden örnekler vererek izah etmiştir. Anadolu melodilerinin Asya Türklerine özgü orijinaliyeti muhâfaza ettiğini belirtmiş, İstanbul müziğinin Acem ve Bizans

nağmelerinin karışımı sonucu oluştuğuna dair ileri sürülen görüşün asılsız olduğunun altını çizmiştir. Anadolu müziğinin de İstanbul müziği kadar karıştırılmış bir müzik olduğunu; bu karışımın öncelikle ırksal karışımlar olarak, sonra da devirlerin ve şehirlerin tesirleri ile kendi kendine oluşturulmuş olduğunu ifade etmiştir. (Dârülelhan Mecmuası, S. 4, 1340: 155)

Gazimihal'e göre Anadolu'da *Anadolu müziği* ve şehirlere mahsus olan eski seçkinlerin müziği diye de vasıflandırılacak *ince saz müziği* diye iki türlü millî müzik söz konusudur. Bu iki müzik türü de asrın sanat felsefesi ölçülerine göre işlenmemiştir. (Dârülelhan Mecmuası, S. 4, 1340: 155)

“Müzik ve Şiirde Veznin Müşterek Esasları” adlı makalesinde Mesut Cemil, çoğunlukla Türk musikişinasları arasında Türkçe'nin Batı nağmeleriyle bestelemeyeceğine ilişkin bir yargının bulunduğunu ve bu yargının yersiz olduğunu belirtmiştir. (Dârülelhan Mecmuası, S. 4, 1340: 187)

Mesut Cemil, kudretli ve hakikî bir bestekâr elinde Türkçe'nin çok başarılı bir şekilde kullanılabilir bir dil olduğunu; bu konuda Musa Süreyya Bey'in örnek teşkil ettiğini belirtmiştir. (Dârülelhan Mecmuası, S. 4, 1340: 169)

Sonuç

Bu çalışma ile Osmanlı Devleti'nin ilk resmî konservatuarı olan Dârülelhanda gerçekleştirilmiş olan derleme ve yayım faaliyetleri incelenerek ortaya konulmuştur.

Türk müziği hakkında derleme faaliyetlerinin resmî anlamda ilk kez Dârülelhan aracılığıyla yapılmıştır. Batı müziği notasyonu ile gerçekleştirilmiş derleme ve yayım faaliyetleriyle Dârülelhan, Türk müzik kültürünün günümüze taşınmasında son derece önemli katkılar sağlamıştır.

Dârülelhanda gerçekleştirilmiş olan yayım faaliyetleri kapsamında yayımlanan *Dârülelhan Mecmuası*'ndaki makaleler bize o dönemdeki müzik eğitim anlayışı konusunda önemli bilgiler vermektedir. Bu bağlamda Dârülelhanda müzik otoritelerinin müziğe ve müzik eğitime ilişkin düşünceleri günümüzde de önemini korumaktadır.

Dârülelhan Mecmuası'nda yayımlanmış makalelerin Türk müzik eğitimine ayrıca katkılar sunar nitelikte olduğu söylenebilir. Bu makalelerde dile getirilen müzik eğitimi ile ilgili konular temel müzik eğitimi, temel çalgı eğitimi ve yüksek çalgı eğitimi konularında günümüzde de önemini fazlasıyla koruyan, müzik eğitimi ve öğretimi için vaz geçilmez derecede önemli düşüncelerdir. Günümüzde ilk ve orta öğretimdeki Müzik Eğitimi dersinin müfredat programına

önemli katkılar sunabilecek nitelikte olan bu bilgilerin ayrıca Güzel Sanatlar Fakültelerindeki Müzik Bölümleri, Konservatuvarlar ve Müzik Öğretmenliği Bölümlerinde gerçekleştirilen eğitim-öğretim faaliyetlerine de son derece olumlu katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu makalenin Cumhuriyet Dönemi Türk müzik kültürüne ışık tutan bir nitelikte olduğunu söyleyebiliriz. ©

KAYNAKLAR

- BALKILIÇ, Özgür (2009). *Cumhuriyet Halk ve Müzik-Türkiye’de Müzik Reformu 1922-1952*, Ankara: Tan Kitabevi Yay.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Maarif Nezareti Tedrisat-ı Âliye, 121/79.
- BLOOM, Seashore-WING, Bentley (2006). Gordon müzik yetenek testleri hakkında bilgi için bkz., Süleyman Tarman, *Müzik Eğitiminin Temelleri*, Ankara: Müzik Eğitimi Yay.
- Dârülelhan Mecmuâsı* (Dârülelhan Eğitim ve Öğretim Heyeti tarafından iki ayda bir neşredilen dergi), 1 Şubat 1340, Şehzâdebaşı, Evkâfı İslâmiyye Matbaası.
- ERGİN, O. (1977). *Türkiye Maarif Tarihi*, İstanbul: Eser Matbaası.
- GENÇER, F. (1994). Musiki Yayımcılığı, *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, İstanbul: Ana Basım A.Ş.
- KARA, Ahmet (2010). “Bir Müzik Eğitim Kurumu Olarak Dârülelhan ve Mecmuası”, Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Musikisi Anasanat Dalı, İstanbul.
- KOLUKIRIK, Kubilay (2009). “İbni Sina’nın Musikinin Temel Konularına Yaklaşımı ve Onun Mûsikî Anlayışında Farâbî’nin Etkisi”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sivas, C. 13, S. 2.
- KOLUKIRIK, Kubilay-ANIL Çelik (2012). “Türkiye’de Müzik Hakkında İlk Derleme Çalışması Olan Yurdumuzun Nağmeleri Adlı Kitap Üzerine Bir İnceleme”, *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XVI/1, Sivas.
- “Musiki Encümeni ve Dârülelhan Talimatnamesi ile Dârülelhan Programı”, *Takvim-i Vekayi*, 29 Rebiülevvel 1335.
- ÖZCAN, Nuri (1995). “Dârülelhan Osmanlı Devleti’nde kurulan İlk Mûsikî Mektebi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul: Diyanet Vakfı Yay.
- PAÇACI, Gönül (1994). *Dârülelhan ve Türk Müziği’nin Gelişimi I. Tarih ve Toplum*, İstanbul.
- ÜLKÜTAŞIR, M. Şakir (1972). *Cumhuriyet’le Birlikte Türkiye’de Folklor ve Etnografya Çalışmaları*, Ankara: Başbakanlık Basımevi.